

Behörighet - Nederländerna

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?
- 2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?
 - 2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?
 - 2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?
 - 2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet
 - 2.2.2 Undantag från huvudregeln
 - 2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?
 - 2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?
 - 2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?
- 3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Nederländsk civilprocesslag räknar inte med några specialdomstolar, t.ex. en handelsdomstol eller arbetsdomstol. Distriktsdomstolen är i princip behörig i alla civilrättsliga förfaranden.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Domstolarna i första instans prövar alla civilrättsliga mål, med de undantag som anges i lagstiftningen. Tvistemålsdomstolen handlägger mål mellan två parter (fysiska eller juridiska personer). Tvistemålsdomstolen är inte behörig i tvister för vilka förvaltningsdomstolen är behörig. Detta rör tvister med förvaltningen (de offentliga myndigheterna). I det nederländska domstolväsendet finns tre typer av allmänna domstolar på privaträttens område: distriktsdomstolar (*rechtbanken*), appellationsdomstolar (*gerechtshoven*) och Högsta domstolen i Nederländerna (*Hoge Raad der Nederlanden*).

Sedan den 1 april 2013 har Nederländerna varit indelat i tio domstolskretsar som var och en har sin egen domstol: elva domstolar som är behöriga på fyra områden. Dessutom finns det fyra appellationsdomstolar och en högsta domstol.

Organisatoriska enheter ("avdelningar") har inrättats inom distriktsdomstolarna. Det rör sig om en underdistriktsinstans (*kanton*), en förvaltningsrättslig avdelning, en civilrättsavdelning och en straffrättsavdelning. Domstolen har sammansättningar med en ensamdomare och fullständiga domarsammansättningar. En sammansättning med ensamdomare består av en enda domare. En fullständig sammansättning består av tre domare. Huvudprincipen är att underdistriktsmål, enkla mål och brådskande mål handläggs av ensamdomare. Även många familjemål handläggs av ensamdomare. Ett exempel på en sammansättning med ensamdomare är ungdomsdomstolen för vissa frågor som rör barn. Den fullständiga domarsammansättningen handlägger mer komplicerade mål.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Ett domstolsmål inleds normalt vid distriktsdomstolen, som är indelat i fyra avdelningar:

- Civilrätt (medborgare mot medborgare).
- Förvaltningsrätt (medborgare mot offentlig myndighet).
- Straffrätt (överträdelse och brott).
- Underdistriktsinstans (*kanton*).

Appellationsdomstolar

Den som inte är nöjd med en dom kan överklaga den. I brottmål och civilrättsliga mål överklagas domen till en av de fyra appellationsdomstolarna. Beroende på området kan överklagandet i förvaltningsärenden handläggas av

- appellationsdomstolar (*gerechtshoven*),
- domstol som utgör sista instans i frågor som rör social trygghet (*Centrale Raad van Beroep*),
- förvaltningsdomstol som utgör sista instans i handels- och industrifrågor (*College van Beroep voor het Bedrijfsleven*),
- Riksrådet (avdelningen för förvaltningsrättsliga mål) (*Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*).

Högsta domstolen

Nederländernas högsta domstol är den högsta rättsliga myndigheten i Nederländerna på området för civil-, straff- och skatterätt. Högsta domstolen kan häva domar, särskilt från appellationsdomstolar (detta kallas kassation). Högsta domstolen har också ansvar för att bevara den rättsliga enhetligheten och för att styra den nederländska rättens utveckling.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

I Nederländerna finns det distriktsdomstolar i första instans. Ett beslut av en domstol i första instans kan överklagas vid appellationsdomstolen. Dessutom är "relativ behörighet" viktigt i frågan om vilken av de tio distriktsdomstolarna som är behörig: t. ex. Amsterdams distriktsdomstol eller Leeuwardens distriktsdomstol – den geografiska behörigheten hos domstolen i den ort där målet handläggs.

För internationella mål, dvs. mål av gränsöverskridande karaktär, fastställs den lokala behörigheten enligt nederländsk rätt när det väl har fastställts att nederländsk domstol är behörig, såvida inte det i den bestämmelse enligt vilken den internationella behörigheten fastställs även anges vilken domstol som har lokal behörighet, i enlighet med artikel 5.1 eller 5.3 i Bryssel I-förordningen (rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område).

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Huvudregeln i förfaranden som inleds genom stämning i första instans är att domstolen i den ort där svaranden har sin hemvist är behörig (artikel 99 i civilprocesslagen (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*)). Om hemvisten i Nederländerna är okänd är domstolen där svaranden faktiskt uppehåller sig (i Nederländerna) behörig.

Vilken domstol i en domkrets som ska handlägga ett underdistriktsmål kan fastställas på grundval av bilagan till beslutet om subsidiära forum (domstolar) (*Besluit nevenvestigings en nevenzittingsplaatsen*) av den 10 december 2001 (<http://www.overheid.nl/>).

Reglerna för distriktsdomstolarnas lokala behörighet gäller i tillämpliga delar.

Huvudregeln i förfaranden som inleds genom framställning i första instans är att domstolen i den ort där käranden (eller en av kärandena eller en av de berörda parter som anges i framställningen) har sin hemvist är behörig (artikel 262 i civilprocesslagen). Om hemvisten i Nederländerna är okänd är domstolen där käranden faktiskt uppehåller sig (i Nederländerna) behörig. Om framställningen kombineras med ett förfarande som inleds genom stämning är även den domstol som prövar det sistnämnda behörig.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Reglerna i punkterna 2.2.2.1, 2.2.2.2 och 2.2.2.3 nedan avser främst förfaranden som inleds genom stämning.

I förfaranden som inleds genom framställning, då kärandens domstol i regel är behörig, gäller andra regler för framställningar om ändring av underhåll.

En framställning om ändring av en partners underhåll ska inges av käranden till domstolen i den ort där den underhållsskyldige har sin hemvist. En underhållsskyldig som vill inge en framställning om ändring ska inge ansökan till den distriktsdomstol där den underhållsberättigade har sin hemvist.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Med avseende på förfaranden som inleds genom stämning omfattar nederländsk processrätt en rad bestämmelser i vilka det fastställs att en domstol är behörig vid sidan av den behöriga domstolen enligt huvudregeln (domstolen för svarandens hemvist eller faktiska uppehållsort). Det är en alternativ behörighet. Käranden kan välja mellan domstolen enligt huvudregeln och domstolen enligt den alternativa regeln. I det följande anges alternativet genom användning av ordet "även".

I mål som inleds genom stämning är följande regler tillämpliga:

- Anställnings-/arbetsförmedlingsmål

I anställnings-/arbetsförmedlingsmål är även domstolen för den ort där arbetet normalt utförs behörig (artikel 100 i civilprocesslagen).

- Konsumentmål

I konsumentmål är även domstolen för konsumentens hemvist eller, om hemvist saknas, domstolen för den ort där konsumenten faktiskt uppehåller sig, behörig (artikel 101 i civilprocesslagen).

- Skadestånd utanför avtalsförhållanden

Om saken rör skadestånd utanför avtalsförhållanden är även domstolen för den ort där den skadeståndsgrundande händelsen inträffade behörig (artikel 102 i civilprocesslagen).

- Fast egendom

Om saken rör fast egendom är även den domstol behörig i vars domsområde egendomen eller det mesta av egendomen är belägen (artikel 103 i civilprocesslagen). Om saken rör bostadsuthyrning eller uthyrning av affärslokaler har den underdistriktsdomstol i vars domsområde den uthyrda egendomen eller det mesta av den är belägen exklusiv behörighet.

- Arv

Om saken rör arv är även domstolen i den ort där den avlidne/avlidna hade sin sista hemvist behörig (artikel 104 i civilprocesslagen).

- Juridiska personer

Om saken rör juridiska personer (t.ex. talan om upplösning av juridiska personer, ogiltighet eller giltighet av juridiska personers beslut, medlemmars eller delägares rättigheter och skyldigheter) är även domstolen för den juridiska personens eller bolagets hemvist eller verksamhetsställe behörig.

- Konkurs, betalningsinställelse och skuldomläggning

Om saken rör tillämpningen av bestämmelser om konkurs, betalningsinställelse och skuldomläggning för fysiska personer är även den domstol till vilken tillsynsdomaren är knuten eller, om ingen tillsynsdomare har utsetts, den domstol som meddelade betalningsinställelsen, behörig (artikel 106 i civilprocesslagen). Konkurslagen (*Faillissementswet*) innehåller även särskilda regler om behörighet, och dessa har företräde framför behörighetsreglerna i civilprocesslagen.

- Val av domstol

I sina avtal utser parterna ibland en annan domstol än den domstol som är behörig enligt lagens bestämmelser (artikel 108.1 i civilprocesslagen). Det finns undantag från denna valfrihet (artikel 108.2 i civilprocesslagen) i förhållande till konsumentfrågor, hyresfrågor och anställningskontrakt. I sådana fall undersöker domstolen om det finns en giltig klausul om val av domstol (artikel 110 i civilprocesslagen).

- Kärandens hemvist

Om ingen behörig domstol kan utses i Nederländerna enligt ovanstående bestämmelser om lokal behörighet kan domstolen där käranden har sin hemvist undantagsvis vara behörig enligt artikel 109 i civilprocesslagen. Detta kan inträffa om en anställd vill stämma sin utländska arbetsgivare inför domstol i Nederländerna, och arbetet inte är knutet till en viss ort utan utförs över hela landet. Om en behörig domstol inte kan fastställas på det här sättet heller väcks talan vid distriktsdomstolen i Haag.

Följande är också värt att notera när det gäller äktenskapsskillnad:

Domstolens lokala behörighet regleras i artikel 262 i civilprocesslagen. Huvudregel: domstolen i den ort där käranden (eller en av kärandena eller en av de berörda parter som anges i framställningen) har sin hemvist är behörig, och om denna person inte har någon känd hemvist i Nederländerna är det domstolen i den ort där personen faktiskt uppehåller sig (i Nederländerna).

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Nederländsk processrätt innehåller vissa särskilda regler om lokal behörighet som avviker från huvudregeln. Den särskilda regeln måste tillämpas. I de särskilda fall som beskrivs nedan måste man välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden har sin hemvist.

- Underåriga

Om saken rör en underårig är domstolen för hemvisten eller, om hemvist saknas i Nederländerna, för den ort där den underåriga faktiskt uppehåller sig, behörig (artikel 265 i civilprocesslagen).

Detta är inte något alternativ, utan en särskild regel som ersätter huvudregeln. Det är inte domstolen där käranden har sin hemvist eller sin uppehållsort som är behörig (huvudregeln för förfaranden som inleds genom framställning), utan domstolen där den underåriga har sin hemvist eller, om hemvist saknas i Nederländerna, där den underåriga faktiskt uppehåller sig. Om denna regel inte leder till en bestämd domstol är distriktsdomstolen i Haag behörig.

- Civilstånd

Om saken rör komplettering, registrering, upphävande eller ändring i folkbokföringen eller av bevis som ska registreras eller redan har registrerats i folkbokföringen är den domstol i vars domsområde beviset har registrerats eller ska registreras behörig (artikel 263 i civilprocesslagen). Om saken rör bevis som ska registreras eller redan har registrerats i folkbokföringen i kommunen Haag, i enlighet med bok 1 i civillagen (*Burgerlijk Wetboek*), är distriktsdomstolen i Haag behörig.

- Uthyrning av byggd fast egendom

Om saken rör uthyrning av byggd fast egendom eller delar därav är den domstol behörig i vars domsområde den uthyrda egendomen är belägen (artikel 264 i civilprocesslagen).

- Förmynderskap för en vuxen, förvaltning av egendom, mentorskap

Om saken rör förmynderskap för en vuxen, förvaltning av egendom *för vuxna* och mentorskap är domstolen för hemvisten eller, om hemvist saknas i Nederländerna, för den ort där personen vars förmynderskap, egendomen eller mentorskap det rör faktiskt uppehåller sig, behörig (artikel 266 i civilprocesslagen).

- Frånvarande eller saknade personer; dödsattest (artikel 267 i civilprocesslagen)

Om saken rör arv är domstolen i den ort där den avlidne/avlidna hade sin sista hemvist behörig (artikel 268.1 i civilprocesslagen).

Om saken rör frånvarande eller saknade personer är domstolen i den ort där den frånvarande eller saknade personen hade sin hemvist behörig. När det gäller dödsattest är distriktsdomstolen i Haag behörig (artikel 269 i civilprocesslagen). Artikel 269 i civilprocesslagen fungerar därför som ett skydds nät.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Enligt artikel 108 i civilprocesslagen får parterna skriftligen välja domstol. Domstol kan endast väljas i förhållande till rättsliga förhållanden som parterna fritt kan bestämma över. I mål som rör allmän ordning är det därför inte möjligt att välja domstol. Exempel är vissa familjerättsliga ärenden samt mål som rör konkurs och betalningsinställelse. I underdistriktsmål finns begränsade möjligheter att välja domstol. Det är exempelvis inte möjligt att välja domstol för anspråk på upp till 25 000 euro (oavsett anspråkets karaktär).

Den domstol som är behörig på grundval av ett val av domstol har exklusiv behörighet. Parterna kan uttryckligen komma överens om att utesluta exklusiv behörighet.

Om saken rör äktenskapsskillnad (äktenskapsskillnad, hemskillnad, upplösning av registrerat partnerskap och upplösning av äktenskap efter hemskillnad) gäller den särskilda regel som föreskrivs i artikel 270.2 i civilprocesslagen. Enligt denna artikel hänskjuter domstolen utan lokal behörighet målet i allmänhet till den domstol som har lokal behörighet. Enligt artikel 270.2 i civilprocesslagen sker detta endast i mål om äktenskapsskillnad om svaranden (den make/maka mot vilken de rättsliga åtgärderna vidtas) bestrider domstolens behörighet. Ett underförstått val av domstol är möjligt om alla berörda parter som kallades också inställer sig i domstolen och inte invänder om att domstolen inte är behörig, eller om den andra maken/makan uteblir.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Enligt nederländsk processrätt finns det inga specialdomstolar.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 21/08/2019